ROK VIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 4

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LUTEGO 1933 ROKU

ODDZIAŁ POLSKI TOW. CHEMJI PRZEMYSŁOWEJ

Od wielu już lat z różnych stron i w rozmaitych okolicznościach wypływała inicjatywa powołania do życia oddziału polskiego Towarzystwa Chemji Przemysłowej (Société de Chimie Industrielle). Towarzystwo to, mające siedzibę w Paryżu, rozwija szeroką działalność zarówno na terenie francuskim, jak międzynarodowym, celem skoordynowania prac w zakresie technologji chemicznej. Działalność ta polega na wydawaniu znanego i doskonale redagowanego miesięcznika „Chimie & Industrie", kwartalnika „Bulletin de la S-té de Chimie Industrielle", organizowaniu odczytów i zebrań, wreszcie zwoływaniu dorocznego Kongresu Chemji Przemysłowej o charakterze międzynarodowym. Towarzystwo posiada oddziały zagraniczne w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i w Czechosłowacji, siostrzaną instytucję w Belgji, oraz — w organizacji — oddziały w Hiszpanji i w Portugalji.

Aczkolwiek Polska pozostaje w bliskich i przyjaznych stosunkach z Tow. Chemji Przemysłowej, to jednak oddział polski nie był dotychczas zorganizowany. Po Kongresie Chemji Przemysłowej w Pradze w r. 1932 ostatecznie skrystalizowała się inicjatywa otwarcia również w naszym kraju oddziału Tow. Chemji Przemysłowej, co było tem łatwiejsze, że istnieje już 38 polskich członków Towarzystwa Chemji Przemysłowej, którzy na tym terenie nie byli zorganizowani. Po wyjaśnieniu, że fakt istnienia oddziału polskiego nie pociągnie za sobą żadnych dodatkowych obciążeń na rzecz centrali paryskiej — Związek Przemysłu Chemicznego podjął inicjatywę i na dzień 31 stycznia r. b. zwołał zebranie organizacyjne oddziału polskiego Towarzystwa Chemji Przemysłowej.

W zebraniu uczestniczyli bądź osobiście, bądź też zgłaszając piśmienną zgodę, prawie wszyscy polscy członkowie Towarzystwa Chemji Przemysłowej. Zebranie zagaił i przewodniczył Prezes Związku, p. Dr. J. Landau; potrzebę zrzeszenia polskich członków Tow. Chemji Przemysłowej uzasadniał dyrektor Związku, p. Prof. E. Trepka. W szczególności wskazał na pożytek wymiany prelegentów między Polską i Francją, możliwości szerszego niż dotychczas obsyłania Kongresów Chemji Przemysłowej oraz celowość zorganizowania w przyszłości podobnego Kongresu w Polsce, wreszcie wskazał na konieczność najbliższej współpracy polsko-francuskiej na terenie chemji przemysłowej. W dyskusji wypowiadali się wszyscy obecni, przemawiając za celowością powołania do życia oddziału polskiego Tow. Chem. Przem. i uznali jednogłośnie oddział ten za założony. W skład Komitetu powołano — z prawem dalszej kooptacji następujące osoby: Prezes — Dr. Józef Landau, Sekretarz — Inż. Tadeusz Zamoyski, Członkowie: Dziekan Wacław Iwanowski, Dr. Lesław Barabasz, Prof. Józef Zawadzki, Ludwik Spiess, Inż. W. Piotrowski.

Zebrani udzielili Komitetowi następujących dyrektyw:

1) należy zawiadomić o zorganizowaniu oddziału polskiego T. Ch. P. następujące instytucje: Polskie Towarzystwo Chemiczne, Komitet Narodowy Chemji Czystej i Stosowanej,

2) zalecić przez ogólne zebranie Związku Przemysłu Chemicznego wszystkim członkom Związku przystąpienie do Tow. Ch. P.,

3) wystąpić do władz o legalizację oddziału polskiego Tow. Ch. P.,

4) uprosić p. Dr. Józefa Landaua o osobiste poinformowanie Zarządu Tow. Chemji Przemysłowej w Paryżu o zebraniu organizacyjnem oddziału polskiego,

5) zatwierdzić z podziękowaniem deklarację Związku Przemysłu Chemicznego o bezpłatnem prowadzeniu kancelarji i biurowości oddziału polskiego T. Ch. P.

Oddział polski Towarzystwa Chemji Przemysłowej oczywiście nie będzie w działalności swojej kolidował z zasięgiem prac Polskiego Towarzystwa Chemicznego, współdziałając z niem jaknajściślej.

Powołanie do życia nowej polskiej organizacji chemicznej należy powitać z głębokiem zadowoleniem, jako przejaw dalszego scalania się chemji polskiej.

LUDWIK DOBRZYŃSKI

Dn. 3 lutego r. b. zmarł w Warszawie Inż. Ludwik Dobrzyński, Dyrektor Sp. Akc. „Strem". Po ukończeniu Szkoły Przemysłowej w Łodzi i Politechniki w Charlottenburgu, Zmarły poświęcił się pracy przemysłowej, pracując początkowo w fabryce kwasu siarkowego i superfosfatu „Rędziny" w Rudnikach, w fabrykach kleju w Zawierciu i w Łodzi, wreszcie aż do ostatnich dni życia — w Zarządzie Sp. Akc. „Strem" w Warszawie. Na wszystkich tych stanowiskach Zmarły wykazał dużą energję i inicjatywę, zajmował się gorliwie szkolnictwem zawodowem, potrafił wreszcie w sposób szczególnie taktowny i umiejętny utrzymywać jaknajlepsze stosunki z robotnikami. Zwłaszcza warszawski rozdział działalności Zmarłego charakteryzował się osobliwem umiłowaniem pracy społecznej. Chętnie brał On udział we wszystkich poczynaniach, mających na celu dobro ogólne, współdziałał też bardzo blisko ze Związkiem Przemysłu Chemicznego, przyczyniając się swojem wieloletniem doświadczeniem i zrównoważonym pogłębionym poglądem do rozwikłania wielu zagadnień, w szczególności w zakresie polityki socjalnej. Doskonały jej znawca, oddawał nieocenione usługi Związkowi zarówno na tem polu, jak również w dziedzinie spraw taryfowo-kolejowych, w których orjentował się znakomicie.

Zmarł nagle, przeżywszy lat 58, podczas pełnienia swoich obowiązków, w wyniku długoletniej choroby sercowej. Pozostawił po sobie głęboki żal i pamięć szlachetnego charakteru wśród wszystkich, którzy kiedykolwiek z Nim się zetknęli.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 1 do 15 lutego r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawie handlu zagranicznego:

wystąpił z inicjatywą zmiany systemu kontyngentowania w zakresie importu tłuszczów roślinnych.

W sprawach celnych:

wziął udział w naradach Centralnego Związku i Izby Przemysłowo-Handlowej w sprawie projektu nowej Ustawy Celnej, formułując szereg wniosków i poprawek do tego projektu.

W sprawach traktatowych:

sformułował szczegółową opinję w sprawie traktatu handlowego polsko-angielskiego.

W sprawach kolejowych:

wystąpił o obniżenie kosztów przewozu mydła w obrocie wewnętrznym, o obniżenie kosztu przewozów ekstraktów garbarskich, w sprawie obniżenia taryf na cytrynian wapnia, kamień winny, oraz winian wapnia surowy,

wydał opinję w sprawie przewozu spodjum.

W sprawach eksportowych:

zainicjował złożenie ofert różnych artykułów chemicznych do Argentyny, Palestyny i Egiptu,

badał możliwości eksportu artykułów chemicznych w Afryce Południowej.

W sprawach robotniczych:

zbadał możliwości stosowania miesięcznych wypłat zarobków robotniczych w przemyśle chemicznym.

W sprawach ogólnych:

poparł prośbę Towarzystwa Studjum Technologicznego o składanie ofiar w naturze, w formie materjałów budowlanych, na rzecz kończącej się budowy gmachu technologji chemicznej Politechniki Warszawskiej.

PRZEMYSŁ SZTUCZNEGO JEDWABIU W R. 1932

Światowa produkcja sztucznego jedwabiu wzrosła w r. 1932, w porównaniu z latami poprzedzającemi, wynosząc:

w r. 1930	187.850	tonn
1931	212.650	„
1932	217.900	„

Podwyższenie światowej wytwórczości sztucznego jedwabiu spowodowała przedewszystkiem Japonja, której produkcja w ciągu dwóch ostatnich lat wzrosła o 150%. Jedwab japoński zaczyna już docierać na rynki europejskie, nawet do takich klasycznych producentów i eksporterów sztucznego jedwabiu, jak Włochy i Anglja. Japonja bowiem produkuje nad wyraz tanio, ponadto zaś stosuje specjalne ceny eksportowe. Poszczególne kraje europejskie bronią się przed tym importem, podnosząc stawki celne: tak np. Anglja w końcu roku ubiegłego zdecydowała się na bardzo znaczną podwyżkę cła na jedwab sztuczny, które wynosiło dotychczas ok. 1 dolara za 1 kg. Wprawdzie rynek polski nie odczuwa jeszcze wtargnięcia jedwabiu japońskiego, jednak niebezpieczeństwo to jest całkiem realne; należy też zawczasu przygotować się do walki, jaką niewątpliwie będziemy zmuszeni stoczyć z jedwabiem japońskim.

Światowa konsumcja sztucznego jedwabiu, po widocznem załamaniu w r. 1931 — kiedy wynosiła (okrągło) 190 tys. tonn przy produkcji 213 tys. tonn — wykazała w r. 1932 wyraźny wzrost, pośpieszyła za produkcją i osiągnęła liczbę 215 tys. tonn. Przyczyn wzrostu konsumcji należy doszukiwać się w coraz szerszem stosowaniu sztucznego jedwabiu do najrozmaitszych wyrobów, oraz w nieustannem podwyższaniu gatunków przędzy.

Syndykat międzynarodowy producentów sztucznego jedwabiu, o którego rzekomem powstaniu donosiła prasa całego świata, nie został zorganizowany i nieprędko bodaj powstanie. Istnieje natomiast porozumienie, dotyczące podziału rynku niemieckiego między produkcję wewnętrzną i import kilku krajów.

Na tle tej naogół pomyślnej sytuacji światowej, położenie polskiego przemysłu sztucznego jedwabiu rysuje się niekorzystnie. Rok 1932 jest pierwszym od czasów powojennych, kiedy zanotować musimy obniżenie produkcji sztucznego jedwabiu w Polsce, dotychczas stale rosnącej. W r. 1930 produkcja ta wyniosła 2.700 tonn, w r. 1931 — 3.400, w r. 1932 już tylko 2.950 tonn. Przyczyny tkwiły zarówno w nieustannie malejącem spożyciu wewnętrznem, spadającem w stosunku geometrycznym do ogólnego zubożenia społeczeństwa, jak w znanych powszechnie rosnących trudnościach wywozowych. Eksport ilościowo utrzymał się prawie na poziomie roku 1931, wynosząc niespełna miljon kg; jednak wartość eksportu obniżyła się — wobec głębokiej depresji cen światowych — z 7,5 miljona zł. w r. 1931 do 6,2 miljona złotych w r. 1932. Ponadto w krajach, które wprowadziły reglamentację dewiz, zostały unieruchomione poważne sumy, równowarte wywiezionej przędzy; tak np. tylko na Węgrzech niepodobna odmrozić sumy powyżej 500.000 fr. szwajcarskich, odpowiadającej dokonanemu w swoim czasie polskiemu eksportowi.

W roku ubiegłym sfinalizowane zostały pertraktacje z przemysłem włókienniczym, w kierunku dostarczania pewnym przedsiębiorstwom przędzy jedwabiu sztucznego po cenach eksportowych, celem dalszego przerobu na eksportowane wyroby gotowe.

Ceny przędzy jedwabiu sztucznego na rynku wewnętrznym spadały nieustannie: zniżka cen wyniosła ok. 60% w porównaniu z r. 1929.

Przemysł polski nie ustawał w zabiegach nad ciągłem podwyższaniem jakości towaru i technicznem usprawnieniem produkcji. Przedewszystkiem więc podkreślić należy osiągnięcie bardzo wysokiego poziomu gatunkowego „Textry", całkowicie już teraz mogącej zastąpić importowane włókna cięte, jak „Vistrę", „Snia-fils" i t. p.

Wytrzymałość przędzy sztucznego jedwabiu powiększyła się od r. 1929 o 50%, nastąpiła znaczna poprawa w równości farbowania sztucznego jedwabiu; udoskonalono gatunki jedwabiu cienkoprzędnego na krepę.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Nakładem Związku Polskich Hut Żelaznych ukazała się nader interesująca i doskonale opracowana broszura „Świadczenia socjalne w hutnictwie żelaznem". Zagadnienie jest szczególnie aktualne, z uwagi na wniesienie do Sejmu projektu t. zw. ustawy scaleniowej w zakresie ubezpieczeń społecznych, wraz z projektami nowelizacji ustawy o czasie pracy i ustawy o urlopach. Projekty te wymagają jednak pewnych poprawek, ażeby wyrównanie i obniżenie obciążeń kosztów produkcji kosztami świadczeń socjalnych mogło nastąpić równorzędnie z wyrównaniem samych świadczeń. Oczywiście, poprawki takie mogą być sformułowane dopiero po dokładnem przestudjowaniu stanu faktycznego. Broszura Związku Hut Żelaznych ma na celu zobrazowanie istotnego obciążenia świadczeniami hutnictwa żelaznego. Przy pomocy szeregu wyliczeń, zestawień i wykresów omówione są sprawy świadczeń socjalnych w liczbach bezwzględnych, w stosunku do robocizny i obrotów, wskazany jest udział poszczególnych świadczeń w ogólnej sumie świadczeń socjalnych i t. d.

Broszura zasługuje na szczególną uwagę nietylko tych, którzy zajmują się sprawą swiadczeń socjalnych, lecz również — jako doskonały przykład celowego i metodycznego opracowania zagadnienia.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 4 ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji, ustalające między innemi, szereg zniżek kolejowych na artykuły odczuwające specjalne skutki kryzysu. Obniżenie taryf kolejowych w szeregu artykułów, jak nawozy sztuczne, produkty rolne, wyroby drzewne, surówka żelazna, niektóre materjały budowlane, ma na celu złagodzenie w pewnej mierze skutków przesilenia gospodarczego i dlatego też stanowi pewien wyłom w istniejących taryfach, przewidując zresztą ulgi te na okres roczny z tem, że mogą być one po pewnym czasie cofnięte.

W zakresie przemysłu chemicznego przyznano zniżki na artykuły, używane przez rolnictwo. Obniżono przeto stawki przewozowe na superfosfat, sole potasowe, makuchy, wapno nawozowe.

Pozatem Rozporządzenie ustala nowe zniżki eksportowe przez porty polskie dla nawozów azotowych, zniżki eksportowe dla soli glauberskiej.

W Dz. Taryf Nr. 5 ogłoszone zostały dalsze zniżki przewozowe. Taryfa wewnętrzna na odpadki kotłowe z koksowni została obniżona. Nastąpiła restytucja taryf na oddzierki skórne. Ustalona została importowa taryfa na ekstrakty garbarskie, celem zrównania konkurencji portów polskich z portem ryskim. Wskutek niedopatrzenia stawki importowe ustalone zostały na niższym poziomie od stawek wewnętrznych, to też fabryki krajowe znajdują się w gorszej sytuacji przewozowej. Sprawa ta jest przedmiotem interwencji ze strony Związku.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,52 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,67 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	40 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
* Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	205 „
Klej skórny	260 „
Krezol	128 „
Kwas azotowy ch. cz., c. wł. 1,40	93 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 „
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
Kwas octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 zł.
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	190 „
„ „ saponifikat	180 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	117 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra potasowa	130 „
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	65 „
* Saletra sodowa przem. raz rafinowana	90 „
Saletra sodowa podwójnie rafinowana	100 „
Siarczan amonu	29,25 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	170 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. 25% NH_3	60 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednarska 2, tel. 659-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKA SPÓŁKA AKCYJNA PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź, 121-86.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11